

Mario Kovač

Nježni div hrvatskoga glumišta

In memoriam, Špiro Guberina (1933. – 2020.)

Špiro Guberina

SJE
ĆA
NJA

Pripadam generaciji koja je Špiru Guberinu upoznala putem malih ekrana, kao lik zvan Špiro Špula iz dječje serije *Zlatna nit*. Donkihотовski visok, mršav i nenametljivo pozitivan ostao mi je u sjećanju kao lik koji je mamio osmijeh na lice, a taj se dojam samo učvrstio kroz godine gledanja njegovih antologijskih ostvarenja u televizijskim serijama kao što su bile *Dnevnik Očenašeka*, *Prosjaci i sinovi*, *Jelenko* i *Velo Misto*.

Prve kazališne korake Špiro Guberina radi u poslijeratnom Šibeniku gdje kao gimnazijalac nastupa u komedijama i operetama šibenskog Narodnog kazališta. Nakon toga, talentirani Guberina upisuje Akademiju dramske umjetnosti u Zagrebu te godinu dana nakon što je diplomirao 1958. postaje dio ansambla HNK-a u Zagrebu u kojem debitira ulogom u predstavi *Kavkaski krug kredom* Bertolta Brechta u režiji Bojana Stupice.

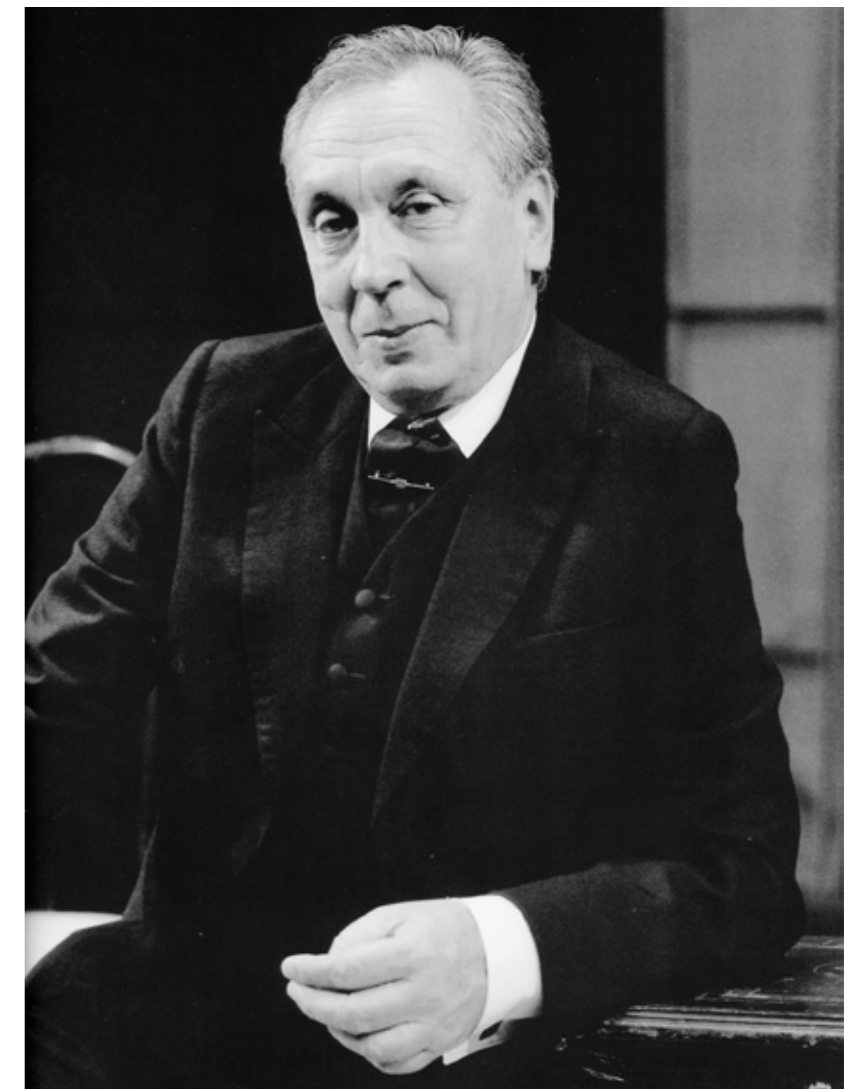
Uz HNK u Zagrebu, Špiro Guberina kazališno je bio izrazito vezan uz Dubrovačke ljetne igre i Splitsko ljetno a, uz brojne klasike u čijim je naslovima glumio (Shakespeare, Gogolj, Dostojevski, Krleža...), publika ga nekako najviše pamti kroz likove koje je izgradio u djelima triju kanonskih dramskih pisaca: Marina Držića (u čijim je djelima bio Bokčilo, Grižula, Zlatikum, Tripče, Ugo Tudešak...), Ive Brešana (Šimurina, Tica, Mačak...) te njegovog omiljenog Ranka Marinkovića (Don Florio, Don Juan, Sganarelle, Krele...). Upravo po naslovu Marinkovićeva romana, u čijoj je dramatisaciji i pod

režijskom palicom Koste Spaića odigrao nezaboravnu, antologijsku scenu Kreleta koji laje na žarulju, Špiro je 1997. osnovao i svoju malu, nezavisnu kazališnu družinu Kiklop posvetivši repertoar gotovo isključivo njegovim djelima.

Osobno, imao sam čast i zadovoljstvo raditi sa Špirom Guberinom prije petnaestak godina režirajući tekst Ivica Ivaniševića *Sa će, Božo, svaki čas...* u produkciji kazališta Rugantino. Tekst je bio svojevrsna persiflaža Beckettova *Godota* premještenog u postratno, industrijski opustošeno splitsko predgrađe, a glavne su uloge uz Špiru igrali Ivica Vidović te Božidar Orešković (u alternaciji s Bojanom Navojcem). Sjećam se kako sam, kao tada mlad redatelj, gledao trojicu etabliranih glumaca kako s lakoćom postižu glumačku suigru te pomislio kako dotad nisam uživo na pozornici doživio takvu koncentraciju glumačkog talenta spojenog s ljudskom skromnošću. Opuštenost, spontanost i autentičnost glume kakve su s lakoćom dosegali Špiro i Ivica, dugogodišnji scenski partneri još od vremena kultne *Buže* Živka Jeličića i Vanče Kljakovića i danas mi predstavljaju teško dostižan ideal kazališne glume.

Kako to biva s nezavisnim kazališnim skupinama i njihovim vječnim producentskim kombinacijama da uštede koju kunu, nekoliko smo mjeseci imali probe u karlovačkom Zorinom domu. Kako smo tada svi živjeli u Zagrebu, napravili smo logičan dogovor da ne putu-

jemo svakodnevno do Karlovca svatko svojim automobilom, već bismo se nalazili ispred naplatnih kućica na Lučkom gdje bismo ostavili vozila te se potrпали u jedan automobil. Korist je bila dvostruka, uštedjeli bismo na putnim troškovima i družili bismo se ponavljajući tekst i razgovarajući o predstavi. Uglavnom smo se u vozačkoj dužnosti izmjenjivali Ivica Vidović i ja, no jednom je prigodom Špiro inzistirao da i on dade svoj vozački doprinos i ponudio se da nas tog dana odveze do Karlovca u svom oldtajmeru, kremastom BMW-u 1600 kojem je ostao vjeran četiri desetljeća. Iako mi je Ivica nijemo mahao iza Špirinih leđa da odbijem ponudu, nisam imao srca te sam pristao. Pola sata kasnije, dok smo sporo milili autocestom, shvatio sam zašto se Ivica protivio tom prijedlogu. Prestizali su nas svi automobili, autobusi, kamioni, pa čak i oni ogromni šleperi grubo trubeći da im se sklonimo s puta, a naš Špiro bi svima veselo odmahnuo rukom kao da trube nama u čast sveudilj se pozitivno smiješeći, ponosno i čvrsto držeći volan u rukama. Ivica Vidović, tada strastveni pušač, živčano je uzdisao i okretao očima na suvozačkom mjestu gledajući kako kilometri polako cure dok smo se Božo Orešković i ja smijuljili na zadnjem sjedištu. U jednom se trenutku Špiro s onim svojim zarnim, širokim osmijehom okrenuo prema Ivici i pokušao

ga utješiti riječima:

Ne brini se, nećemo zakasniti na probu. Evo je redatelj s nama. Ivica je, kao i uvijek, kapitulirao pred takvom životnom mudrošću i, umjesto živčiranja, uživao u ostatku vožnje s ostalima. Uostalom, što mu je drugo preostalo?

I upravo ću po toj slici pamtit Špira, kao Ezopovu Kornjaču koja strpljivo, skromno i neopterećena rezultatom vozi svoju životnu i glumačku utrku pobjeđujući usput sve Zečeve koji su život shvatili kao bespoštednu borbu svim sredstvima. Špirin život i karijera dokazali su nam kako se kroz život može polako, pošteno i dostojanstveno, usprkos galopirajućem vremenu.